

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2024-2.4>

Н. Ф. Лата, кандидат юридичних наук, доцент, адвокат,
доцент кафедри міжнародного, цивільного
та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету

А. М. Мальцева, адвокат, викладач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Державного торговельно-економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ НА ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У ПОДАТКОВИХ СПОРАХ

Статтю присвячено проблематиці відшкодування витрат на правничу допомогу при оскарженні рішень податкового органу в адміністративному судочинстві України. У статті висвітлюється перелік документів, який має бути наданий адміністративному суду на підтвердження понесених витрат на правничу допомогу, та особливості їх оформлення з урахуванням вимог, які до них висуваються законодавством України.

У науковій статті аналізуються сучасний стан правового регулювання сукупності документів, які підтверджують повноваження адвоката, коло його завдань, підтвердження розміру та обґрунтованості гонорару адвоката в процесі здійснення ним представництва в межах адміністративного судочинства. Проаналізована судово-практика, яка визначає особливості підтвердження платниками податків витрат на адвоката в адміністративному судочинстві.

У статті розглядаються питання щодо строків, протягом яких сторона має право заявити про свої вимоги на відшкодування понесених нею судових витрат у вигляді витрат на професійну правничу допомогу, включаючи винесення додаткового рішення. Особлива увага звернута в статті на особливості заявлення вимог про відшкодування судових витрат у суді касаційної інстанції у випадках, коли касаційна скарга розглядається за правилами розгляду справи судом першої інстанції в порядку спрощеного позовного провадження без проведення судових дебатів.

У статті підкреслюється важливість відшкодування платнику податків його витрат на правничу допомогу за рахунок бюджетних асигнувань у спорах із податкових правовідносин, що ставить сторони – платника податків та податковий орган – у рівні умови та відповідає таким основним засадам (принципам) адміністративного судочинства як рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення, що передбачені статтею 2 Кодексу адміністративного судочинства України (надалі – КАС України) [1].

Ключові слова: платник податків, податковий орган, податкове повідомлення-рішення, адміністративне судочинство, адміністративний суд, судові витрати, адвокат, договір про надання правничої допомоги, ордер.

N. F. Lata, A. M. Maltseva. Features of compensation for legal assistance expenses in tax disputes

The article is devoted to the issue of reimbursement of costs for legal assistance when appealing the decisions of the tax authority in the administrative court of Ukraine. The article highlights the list of documents that must be submitted to the administrative court to confirm the incurred costs for legal aid, and the specifics of their registration, taking into account the requirements set forth by the legislation of Ukraine.

The scientific article analyzes the current state of the legal regulation of the set of documents that confirm the attorney's authority, the scope of his tasks, confirmation of the amount, and reasonableness of the attorney's fee in the process of his representation within the framework of administrative proceedings. The judicial practice is analyzed, which determines the peculiarities of confirmation by taxpayers of attorney's fees in administrative proceedings.

The article deals with issues related to the terms during which the party has the right to declare its claims for reimbursement of legal expenses incurred by it in the form of expenses for professional legal assistance, including the issuance of an additional decision. Particular attention is paid in the article to the peculiarities of filing claims for the reimbursement of legal costs in the court of cassation in cases where the cassation appeal is considered according to the rules of consideration of the case by the court of first instance in the order of simplified legal proceedings without holding court debates.

The article emphasizes the importance of reimbursing the taxpayer for legal aid costs through budget allocations in tax disputes, which puts the parties – the taxpayer and the tax authority – on equal terms and corresponds to such basic principles (principles) of administrative proceedings as the equality of all participants in the judicial process before the law and the court, reimbursement of legal costs of individuals and legal entities in whose favor a court decision has been passed, which are provided for in Article 2 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine (hereinafter referred to as the Code of Administrative Procedure of Ukraine) [1].

Key words: taxpayer, tax body, tax notification-decision, administrative proceedings, administrative court, court costs, lawyer, agreement on the provision of legal assistance.

© Н. Ф. Лата, А. М. Мальцева, 2024

Постановка проблеми. Однією з необхідних умов для ефективного вирішення публічно-правових спорів з метою захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб у взаємовідносинах із суб'єктами владних повноважень є дотримання законодавчо закріплених засад (принципів) адміністративного судочинства, в тому числі такого принципу як відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення.

Статтею 132 КАС України визначено, що судові витрати у адміністративному процесі складаються із судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать в тому числі витрати на професійну правничу допомогу, яка надається адвокатами, а тому дослідження даного питання виходить за рамки регулювання лише Кодексом адміністративного судочинства України, а й враховує особливості, передбачені законодавством, яке регулює адвокатську діяльність.

У зв'язку з чим, наукового аналізу потребують питання, які стосуються з'ясування переліку, особливостей оформлення та вчасності подання до суду документів на підтвердження понесених витрат на правничу допомогу, а також визначення особливостей доведення таких критеріїв як співмірність розміру витрат на правничу допомогу складності справи, часу, витраченого адвокатом, обсягом наданих послуг, значенням справи для сторін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням окремих проблем, пов'язаних з правовим аналізом судових витрат в адміністративному судочинстві займалися такі вітчизняні вчені, як Л. Г. Глушченко, Кобилецький М. М., С. А. Колісник, К. С. Пашенко, Н. Б. Писаренко, Р. І. Шевейко та інші. Проте й на сьогодні не вирішені всі спірні питання та не досягнуто однастайності щодо теоретичних і практичних аспектів відшкодування судових витрат на правничу допомогу, що вимагає їх поглибленого дослідження в адміністративно-правовій науці.

Мета статті полягає у проведенні аналізу нормативно-правових актів та наукових концепцій щодо особливостей відшкодування судових витрат на правничу допомогу фізичним та юридичним особам, на користь яких ухвалене судове рішення при оскарженні рішень податкового органу в адміністративному судочинстві, визначення проблемних аспектів та перспектив удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Результати дослідження. Положеннями ст. 59 Конституції України [2], передбачено, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 16 КАС України визначає, що учасники справи мають право користуватися правничою допомогою, а представництво в суді, як вид правничої допомоги, здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом. Відповідно до ч. 1 ст. 55 КАС України сторона, третя особа в адміністративній справі, особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника. Відповідно до ч. 1 ст. 57 КАС України представником у суді може бути адвокат або законний представник.

Відповідно до приписів ч. 1 ст. 134 КАС України, витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, несуть сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави.

Для допущення до участі в адміністративному процесі адвокат має підтвердити як те, що він є адвокатом, так і те, що має відповідні повноваження на представництво. Відповідно до ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3] під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги.

Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» можуть бути: 1) договір про надання правової допомоги; 2) довіреність; 3) ордер; 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Ч. 4 ст. 59 КАС України визначено, що повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданими відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Статтею 59 КАС України (частина 8) встановлено, що в разі подання представником до суду заяви, скарги, клопотання він додає довіреність або інший документ, що посвідчує його повноваження, якщо в справі немає підтвердження такого повноваження на момент подання відповідної заяви, скарги, клопотання. Тому перед адвокатом постає питання щодо ретельного та правильного оформлення документів, які підтверджують як його повноваження, так і підтвердження отриманого ним гонорару за надання правничої допомоги. Таким чином, для того щоб сторона в адміністративному судочинстві отримала відшкодування за рахунок бюджету у податкових спорах адвокат повинен надати ряд документів, серед яких договір про надання правничої допомоги, ордер або довіреність, свідоцтво на право зайняття адвокатською діяльністю, акт виконання робіт з детальним описом робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, підтвердження оплати відповідних витрат, оформлені у встановленому законом порядку, що узгоджується з правовою позицією Верховного Суду, викладеною у постановках від 21.03.2018 у справі № 815/4300/17 [4] та від 11.04.2018 у справі № 814/698/16 [5].

Як вже зазначалося, розмір витрат на правничу допомогу адвоката має бути обґрунтованим та може включати в себе гонорар адвоката за представництво в суді та іншу правничу допомогу, пов'язану зі справою,

включаючи підготовку до її розгляду, збір доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката визнаються згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою. Проте суд має суперечливу судову практику щодо видів правничої допомоги по справі, яка підлягає відшкодуванню.

Так, у справі № 9901/264/19 Верховний Суд вирішив, що виїзд адвоката до суду для подання позову до канцелярії та подання позову безпосередньо до канцелярії не можуть бути віднесені до жодного з видів правничої допомоги, які передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а тому такі витрати на здійснення вказаних видів робіт не можуть бути відшкодовані у якості витрат на професійну правничу допомогу [6]. В іншій справі № 640/11775/20 представник позивача додавав детальний опис послуг, до яких зокрема, крім аналізу матеріалів справи, було, зокрема, передбачено складання та подання відзиву на касаційну скаргу [7].

Таким чином на підставі аналізу зазначених правових норм вбачається, що від учасника справи вимагається надання доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, натомість законодавством не вимагається надання доказів в обґрунтування часу, витраченого фахівцем в галузі права. Що стосується часу, витраченого фахівцем в галузі права, то зі змісту вказаних норм процесуального права можна зробити висновок, що достатнім є підтвердження лише кількості такого часу, але не обґрунтування, яка саме кількість часу витрачена на відповідні дії. Аналогічний висновок викладений в постанові Верховного Суду від 13.12.2018 у справі № 816/2096/17 [8].

Проте судова практика з цього питання може відрізнитися від вищенаведених правових висновків Верховного Суду, так у справі № 480/3762/21 Сумський окружний адміністративний суд дійшов висновків, що вимоги щодо відшкодування 3 годин роботи адвоката (1,5 години на складення позову і 1,5 години на складення відзиву на позовну заяву) підлягають задоволенню частково, в розмірі 40 хвилин роботи, оскільки, на думку суду, підготовка до вказаної справи не вимагала великого обсягу юридичної та технічної роботи, а тому не потребувала затрат значного часу та коштів, які заявлені позивачем як витрати на правову допомогу. Водночас, судом враховано, що з даного предмету спору та мотивів, що приведені у адміністративному позові позивача, є аналогічні рішення, що спрощувало роботу адвоката при підготовці цього адміністративного позову, до того ж суд відзначив, що не приймає до уваги час, витрачений адвокатом на надання консультації щодо спору, вивчення та юридичний аналіз чинного законодавства та судової практики у сфері земельного законодавства України, оскільки не зрозуміло, яка саме допомога була надана з таких питань [9]. Таким чином, вбачаємо, що у чинному законодавстві відсутні критерії оцінювання судом ступеню зменшення розміру витрат на правову допомогу. На наш погляд, ці законодавчі прогалини повинні бути заповнені.

Іншого погляду дотримуються суди, якщо сторонами договору встановлений фіксований розмір гонорару адвоката, так у постанові Верховного Суду від 28.12.2020 по справі № 640/1840/19 суд дійшов висновку, що при застосуванні фіксованого розміру гонорару останній не залежить від обсягу послуг та часу витраченого представником позивача, а отже, є визначеним» [10].

Частиною 5 ст. 139 КАС України передбачено, що розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

При цьому, стороні, яка заявляє вимоги щодо відшкодування витрат на правничу допомогу, варто врахувати, що склад та розміри витрат, пов'язаних з оплатою правової допомоги, входить до предмета доказування у справі, а іншій стороні надано право оспорювати ці витрати та їх обґрунтованість.

Крім обґрунтованості розміру витрат на правничу допомогу, важливим є врахування стадії судового процесу, на якій необхідно подавати докази розмірів витрат, понесених стороною на адвоката. Такі докази подаються до закінчення судових дебатів у справі, разом із цим, приписами частини 3 статті 143 КАС України встановлено, що якщо сторона з поважних причин не може до закінчення судових дебатів у справі подати докази, що підтверджують розмір понесених нею судових витрат, суд за заявою такої сторони, поданою до закінчення судових дебатів у справі, може вирішити питання про судові витрати після ухвалення рішення по суті позовних вимог. Такі докази подаються до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду за умови, що до закінчення судових дебатів у справі сторона зробила про це відповідну заяву.

За відсутності відповідної заяви або неподання відповідних доказів протягом встановленого строку така заява залишається без розгляду.

Відповідно до частини 4 статті 143 КАС України для вирішення питання про судові витрати суд призначає судове засідання, яке проводиться не пізніше п'ятнадцяти днів з дня ухвалення рішення по суті позовних вимог у порядку, визначеному статтею 252 КАС України.

Положеннями ч. 3 ст. 252 КАС України визначено, що суд, що ухвалив рішення, ухвалює додаткове судове рішення в тому самому складі протягом десяти днів з дня надходження відповідної заяви. Додаткове судове рішення ухвалюється в тому самому порядку, що й судове рішення. У разі необхідності суд може розглянути питання ухвалення додаткового судового рішення в судовому засіданні з повідомленням учасників справи.

Враховуючи положення ч. 3 ст. 252 КАС України у випадках ухвалення судом рішень в порядку спрощеного позовного провадження без виклику сторін, то й заява про розподіл судових витрат може бути розглянута у письмовому провадженні без виклику сторін.

Процесуальний інститут додаткового рішення дозволяє виправляти помилки суду, спричинені недотриманням цієї вимоги. Таким чином, питання розподілу судових витрат та способу виконання судового рішення, у разі вирішення питання про право, є обов'язком суду, що вирішується за результатами розгляду справи в залежності від того, яке рішення приймається судом. Додатковими судовими рішеннями є додаткове рішення, додаткова постанова чи додаткова ухвала, якими вирішуються окремі правові вимоги, котрі не вирішені основним рішенням, та за умови, якщо з приводу позовних вимог досліджувались докази (для рішень, постанов) або вирішені не всі клопотання (для ухвал). Крім того, додаткові рішення можуть прийматися, якщо судом при ухваленні основного судового рішення не визначено способу його виконання або не вирішено питання про судові витрати [11]. В зв'язку з тим, що метою винесення додаткових рішень є виправлення тих питань, які не були вирішені основним рішенням, ч.2. ст. 252 КАС України передбачено, що заяву про ухвалення додаткового судового рішення може бути подано до закінчення строку на виконання судового рішення, який іде в суперечності зі строком, передбаченим ч. 7 ст. 139 КАС України.

Щодо доказів, які підтверджують оплату правничих послуг, то Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не наводить форму та вимоги до документа, що підтверджує оплату гонорару (винагороди) адвокату.

Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [12], Положення «Про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 21.01.2016 року № 13 [13] та Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 року № 148 [14] не визначають порядок здійснення розрахунків адвокатом зі своїм клієнтом за готівку, оскільки не поширюються на осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність, до якої належать і адвокати відповідно до ст. 14 Податкового кодексу України [15].

Тобто, аналіз спеціального законодавства, щодо діяльності адвоката, дає право зробити висновок, про те, що законодавством України не встановлено відповідних вимог до розрахункового документа, який повинен надати адвокат при сплаті клієнтом послуг, а також не встановлено форму такого документа.

Враховуючи наведене та той факт, що відкриття власного рахунку не є обов'язком адвоката, Верховний Суд у своїй Постанові від 16.04.2020 р. по справі № 727/4597/19 [16] доходить висновку, що адвокат може видати клієнту на його вимогу складений в довільній формі документ (квитанція, довідка, тощо), який буде підтверджувати факт отримання коштів від клієнта.

Отже, як випливає з вищевикладеної позиції Верховного Суду, видана адвокатом квитанція, довідка або інший документ, складений у довільній формі на підтвердження отримання від клієнта готівкових коштів за надання правової допомоги разом із договором про надання правової допомоги (актами виконаних робіт тощо) є належним доказом для підтвердження витрат учасника справи на професійну правничу допомогу. Крім того, КАС України також не визначає, який саме документ повинен бути поданий на підтвердження понесених витрат на правничу допомогу.

Окремо необхідно звернути увагу на сторін податкового спору, яким відшкодовуються витрати на правничу допомогу, так ч. 2 ст. 134 КАС України передбачено, що за результатами розгляду справи, витрати на правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом з іншими судовими витратами, за винятком витрат суб'єкта владних повноважень на правничу допомогу адвоката.

У ст. 139 КАС України також передбачений порядок розподілу судових витрат при частковому задоволенні позову. У цьому разі судові витрати покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог. Однак суд не включає до складу судових витрат, які підлягають розподілу між сторонами, витрати суб'єкта владних повноважень на правничу допомогу адвоката та сплату судового збору (ч. 3 ст. 139 КАС України).

Така позиція законодавця зумовлена обов'язком суб'єкта владних повноважень нести усі ризики, пов'язані з прийняттям ним рішень, вчиненням дій або допущенням бездіяльності, у тому числі необхідністю відстоювати правомірність своєї поведінки в адміністративному суді. Адже адміністративне судочинство, в переважній більшості, спрямоване на захист прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у спірних відносинах з органом державної влади, органом місцевого самоврядування, їх посадовою чи службовою особою, іншим суб'єктом при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства. Таке пояснення обґрунтовує переважно ті випадки, коли суб'єкт владних повноважень є у справі відповідачем. Проте, податковий орган в адміністративних спорах може виступати і позивачем, наприклад, у випадку стягнення податкового боргу. В подібному випадку законодавець, встановивши певні привілеї для однієї зі сторін у справі, порушив одну з основних засад адміністративного судочинства – рівність усіх учасників судового процесу перед законом.

Підсумовуючи наведене, хочеться ще раз наголосити, що відшкодування в повному розмірі витрат на правничу допомогу сприяє вільному доступу до правосуддя, оскільки саме судові витрати можуть бути однією з найвагоміших перепон для звернення до адміністративного суду. Адже саме висока вартість допомоги адвоката не дають можливості бідним прошаркам населення звернутися за захистом своїх прав до суду.

Тому інститут відшкодування витрат на адвоката забезпечує в тому числі право на доступ до правосуддя, гарантоване Європейською конвенцією з прав людини, та є ознакою демократичного суспільства.

В той же час необхідно підкреслити, що інститут розстрочення, відстрочення та звільнення від сплати судових витрат закріплений в ст. 133 КАС України не розповсюджується на відшкодування судових витрат на правничу допомогу, оскільки особи, які не можуть забезпечити себе платними послугами адвокатів мають право на використання безоплатної правової допомоги.

Висновки. Отже, вбачаємо достатнє врегулювання в адміністративному процесуальному законодавстві України питань, що стосуються відшкодування витрат на правничу допомогу в зв'язку зі зверненням до адміністративного суду фізичних і юридичних осіб для оскарження рішень податкових органів.

Відшкодування судових витрат на правову допомогу в адміністративному процесі є дієвим інструментом для забезпечення права особи на правову допомогу та сприяє доступності правосуддя в Україні, а також відповідає правам, закріпленим Європейською конвенцією з прав людини.

Крім того, з аналізу наведених правових норм убачається, що документально підтверджені судові витрати підлягають компенсації стороні, яка не є суб'єктом владних повноважень та на користь якої ухвалене рішення, за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень.

Проблемою, яка спричиняє неефективність механізму відшкодування судових витрат на правничу допомогу, є відсутність конкретизації положень в КАС України, які б закріплювали у законодавстві критерії, за якими суд міг зменшити розмір витрат на адвоката.

Разом з тим, аналізуючи адміністративно-процесуальне законодавство вбачаємо, що є необхідність у гармонізації ч. 2. ст. 252 КАС України та ч. 7 ст. 139 КАС України в частині встановлення однакових строків для подання заяви про ухвалення додаткового судового рішення, яке стосується розподілу судових витрат.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 28.05.2024).
2. Конституція України від 29.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 28.05.2024).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення 28.05.2024).
4. Постанова Верховного Суду від 21.03.2018 у справі № 815/4300/17. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kas_vp_vid_21_03_2018_roku_u_spravi_815_4300_17/ (дата звернення 28.05.2024).
5. Постанова Верховного Суду від 11.04.2018 по справі № 814/698/16. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kas_vp_vid_11_04_2018_roku_u_spravi_814_698_16/ (дата звернення 28.05.2024).
6. Ухвала Верховного суду від 04.11.2019 по справі № 9901/264/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85450247> (дата звернення 28.05.2024).
7. Ухвала Верховного Суду від 26.07.2023 по справі № 640/11775/20. URL: <https://opendatobot.ua/court/112470407-2dc4d1536b3f2bf4c40340a2d14efa68> (дата звернення 28.05.2024).
8. Постанова Верховного Суду від 13.12.2018 по справі № 816/2096/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/78565678> (дата звернення 28.05.2024).
9. Додаткове рішення Сумського окружного адміністративного суду від 20.07.2021 по справі № 480/3762/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98427964> (дата звернення 28.05.2024).
10. Постанова Верховного Суду від 28.12.2020 по справі № 640/1840/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93859342> (дата звернення 28.05.2024).
11. Постанова Верховного Суду від 20.12.2019 у справі № 240/6150/18. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/86504840?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl03 (дата звернення 28.05.2024).
12. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 28.05.2024).
13. Положення Про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів: Наказ Міністерства фінансів України від 21.01.2016 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0220-16#Text> (дата звернення 28.05.2024).
14. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 28.05.2024).
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 28.05.2024).
16. Постанова Верховного Суду від 06.04.2020 р. по справі № 727/4597/19. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/88832652> (дата звернення 28.05.2024).